

ПОНЯТТЯ ПРЕДМЕТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ

Ірина Миколаївна ПОПОВИЧ,

*кандидат юридичних наук, провідний
науковий співробітник Національного наукового
центру «Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України
<https://orcid.org/0000-0001-9329-5378>*

Юридична активна діяльність, зокрема, спрямована на забезпечення законності в такій важливій сфері суспільно-правових відносин, як правосуддя, має свій власний предмет. Останній відрізняється специфічним змістом, що потребує уточнення його поняття. У найбільш загальному розумінні з правової точки зору поняття предмет розкриваються в контексті правового регулювання. На думку О.М. Ярошенко, – це різноманітні суспільні відносини, які об'єктивно, за своєю природою можуть зазнавати нормативно-організаційного впливу і за певних соціально-політичних умов потребують впливу, що здійснюється за допомогою юридичних норм та інших юридичних засобів, які утворюють механізм правового регулювання [1, с.91].

В розумінні С.І. Запари предмет правового регулювання – це група (вид) суспільних відносин, виділена на підставі певних ознак, які залежать від діяльності, поведінки і від самих учасників суспільних відносин [2, с.33]. «Предмет правового регулювання – це те, на що впливає право. Кожна галузь об'єднує такі правові норми, які регулюють особливий, якісно визначений вид суспільних відносин, що об'єктивно вимагає специфічної правової регламентації», – наголошує в своїй дисертації Ю.Ю. Івчук [3, с.35]. Натомість, А.М. Куліш робить висновок, що предмет правового регулювання – це все розмаїття суспільних відносин, які змінюються відповідно до конкретно-історичних умов, що регулює право. При цьому, на його думку не всі суспільні відносини входять в сферу правового регулювання. Сфера правового регулювання має обіймати такі відносини, що мають наступні ознаки: а) це відносини, в яких знаходять віддзеркалення як індивідуальні інтереси членів суспільства, так і загальносоціальні інтереси; б) в цих відносинах реалізуються взаємні інтереси їх учасників, кожний з котрих йде на певне обмеження своїх інтересів заради задоволення інтересів іншого; в) ці відношення будуються на підставі згоди виконувати певні правила, визнання обов'язковості цих правил; г) такі відносини вимагають дотримання правил, обов'язковість яких підкріплена достатньо дієвою силою [4, с.59]. Неодноразово предмет досліджувався в рамках окремих галузей права. Як пише В.Г. Уваров предметом кримінального права є права і свободи людини і громадянина, що виникають у зв'язку з вчиненням особою кримінально-караного діяння (злочину або проступку) і

застосуванням до такої особи покарання або інших заходів кримінально-правового характеру [5, с.70].

О.В. Тищенко зробив висновок, що предмет права соціального забезпечення – це соціально-забезпечувальні відносини та інші похідні від них відносини (процедурні, процесуальні), спрямовані на реалізацію конституційного права населення держави на захист та допомогу при настанні складних життєвих обставин (непрацевдатність, безробіття, малозабезпеченість тощо) [6, с.163]. В.К. Шкарупа визначав предмет адміністративного права як сукупність суспільних відносин, що складаються в процесі організації та діяльності виконавчої влади, а також пов'язаних із внутрішньою організацією діяльності державних органів, інших державних організацій та органів місцевого самоврядування, із застосуванням заходів державного примусу, реалізацією та захистом прав і свобод громадян у сфері виконавчої влади та здійсненням окремими недержавними формуваннями делегованих їм повноважень та функцій виконавчої влади» [7, с.5].

Неодноразово предмет досліджувався в рамках змісту окремих правових явищ. Так, до предмету кримінального правопорушення, злочину, В.П. Базов відносить названі безпосередньо в законі матеріальні речі, впливаючи на які суб'єкт злочину може заподіяти й заподіює шкоду об'єкту злочину, а також з властивостями яких закон пов'язує наявність у діяннях особи ознак складу злочину. Наприклад, у разі вчинення цього злочину у формі розграбування національних цінностей на окупованій території, предмет цього злочину - національна цінність на окупованій території - безпосередньо визначений у диспозиції статті Кримінального кодексу України, і тому є обов'язковою ознакою розграбування національних цінностей [8, с.63-64].

Таким чином, в правовій галузі, предмет – це матеріальний або нематеріальний об'єкт (річ, права, свободи, суспільні відносини тощо) відносно якого спрямовано дію правових явищ, наприклад, правового або державного регулювання, різноманітних типів юридично значимої діяльності (експертної, забезпечувальної, договірної тощо). Незважаючи на єдність розуміння представленої категорії, форма її вираження в кожному окремому випадку є різною. Вона прямо залежить від специфіки, цілей, сутності та механізму реалізації відповідного правового явища.

Якщо взяти забезпечення законності під час здійснення правосуддя, то її спрямовано на діяльність органів судової системи України та безпосередньо суддів, передусім, як посадових осіб, а не суб'єктів процесуальних відносин. Діяльність останніх повинна реалізовуватись у відповідності із духом та буквою закону, що можливо лише у випадку організації повного та якісного задоволення усіх законодавчо встановлених вимог до того, яким саме чином має працювати судова гілка влади.

Згідно до цього, предметом забезпечення законності під час здійснення правосуддя є визначена законодавством, відповідна принципам та вимогам правомірної діяльності органів судової гілки влади, судів та суддів, як посадових осіб, що сприяє реалізації всіма фізичними та юридичними особами права на справедливий суд, вирішення правових спорів, а також об'єктивність, неупередженість судового процесу.

Список використаних джерел:

1. Ярошенко О.М. До питання про предмет права соціального забезпечення. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. №3(90). С.90-98.
2. Запара С.І. Удосконалення процедури вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) примирними органами в Україні: дис... канд. юрид. наук : Київ: Національний державний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. 2005. 198 с.
3. Івчук Ю.Ю. Теоретичні підходи до системи трудового права України в умовах ринкової економіки: дис... канд. юрид. наук : Луганськ: Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля. 2004. 175 с.
4. Куліш А.М. Організаційно-правове забезпечення статусу працівників податкової міліції України: дис... канд. юрид. наук : Харків: Національний університет внутрішніх справ. 2003. 177 с.
5. Уваров В.Г. Місце кримінальних проступків у системі українського права. *Наше право*. 2015. №4. С.67-72.
6. Тищенко О.В. Концептуальні основи вчення про предмет права соціального забезпечення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. №7. С.161-164.
7. Адміністративне право України : словник-довідник. укладачі В. К. Шкарупа, Ю. А. Ведерніков, В. П. Підчій. Дніпропетровськ : Вид-во Юридичної академії МВС України, 2001. 196 с.
8. Базов В.П. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни (аналіз складу злочину): дис... канд. юрид. наук : Харків: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. 2008. 222 с.